

Zaterdag 28 augustus 1915 – ochtendeditie

Geen berichten over België.

Zaterdag 28 augustus 1915 – avondeditie

De Belgische archiefstukken.

Berlijn, 28 augustus. De Lokal-Anzeiger noemt het een interessant feit, dat in de gepubliceerde documenten de rapporten ontbreken van de Belgische gezanten te St.-Petersburg en te Rome. Het blad vraagt "Zouden deze niet in de Brusselse archieven gevonden zijn? Of moet men uit dit hiaat besluiten trekken over de toekomstige oriëntering van de Duitse politiek.

Uit België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Sedert de laatste opgave is nog door het Duitse beheer in België onder dwangbeheer gesteld: The Chinese Engineering and Mining Comp. Ltd., te Brussel.

Voorts komt een uitgebreide verordening de bevoegdheden van de onlangs ingestelde smeeroliecentrale regelen. De zetel van deze instelling wordt op 1 september van Antwerpen naar Brussel overgebracht en haar bevoegdheid tot alle minerale, dierlijke en plantaardige oliën en vetten uitgebreid. Voorraden en nieuwe invoeren moeten binnen veertien dagen bij de centrale worden aangegeven. De verplichte aangifte stekt zich niet uit over voorraden van minder dan 100 kilo. Verder verkrijgt de centrale bevoegdheid tot het verlenen van uitzonderingen op het invoerverbod van vetzuren, oleïne, zeep, zeepoeder, zeepachtige oliën en vetten. De

centrale beslist of de aangegeven voorraden worden aangeslagen, aangekocht of voor de handel worden afgestaan. Uit het buitenland vers ingevoerde eetbare oliën en vetten zijn van inbeslagneming uitgesloten, daar zij, evenals de uit olievruchten van de Belgische oogst gewonnen eetbare oliën, uitsluitend voor de voeding der Belgische bevolking moeten dienen.

Men schrijft ons, naar aanleiding van het door ons uit de Vlaamsche Stem overgenomen bericht betreffende het gebruik van de Vlaamsche taal te Brussel:

Eerst in de eerste helft van februari 1915 heb ik België verlaten, na gedurende zes maanden de aangenaamheden van de Duitse bezetting meegemaakt te hebben. Ik durf hier dus openhartig tegenspreken, de verklaring door de heer De Wandeleire in de Vlaamsche Stem afgelegd, als zouden alle berichten, uitgaande van het Brussels gemeentebestuur, enkel in de Franse taal geschieden. Wat er na 15 februari gebeurd is, werd mij niet bekend; doch van 20 augustus 1914 af tot 14 februari 1915, werden alle bekendmakingen, zowel in Brussel als in de voorsteden, in de beide talen, Frans en Vlaams gedaan.

Wat betreft de bekendmakingen van het Duitse burgerlijk- en krijgsbestuur, deze werden van meet af aan in het Duits, Frans en Vlaams gesteld op een plakbrief over drie kolommen verdeeld. Wat de Vlamingen nog meer bevredigen moet is, dat een drietal maanden na de bezetting, de Vlaamse taal onmiddellijk na de Duitse volgde en de Franse taal dus in de derde plaats kwam.

Hetgeen ik u hier schrijf, heb ik bijgewoond, en zal door alle oprechte Belgen getuigd worden. Of in de inwendige dienst der besturen aan de eisen der Vlamingen te kort wordt gedaan, is mij onbekend en ik kan er dus niet over spreken.

Het te 's Gravenhage gevestigde "Office belge, Patrie et Liberté" zendt ons een uitvoerig stuk, dat als titel draagt: "Een Oostenrijks priester verkondigt de onschuld van de regering, de geestelijkheid en het volk van België."

De inhoud van het stuk wordt gevormd door hetgeen "een Weens priester, die na lezing van het document van het Duitse ministerie van oorlog over het gedrag der Belgische geestelijkheid in de loop van deze oorlog, met goedkeuring van kardinaal Piffel, aartsbisschop van Wenen, naar België ging om zich van de feiten te vergewissen, over dit document zegt."

Aan het slot van het stuk doet het Office belde de volgende mededeling:

Uit het onderzoek door een Oostenrijks priester in België ingesteld, blijkt

1. Dat gans de Belgische geestelijkheid niet de minste schuld heeft aan de misdaden, waarvan Duitsland haar beschuldigd heeft;
2. Dat het Belgische volk, wat de Duitse pers ook moge zeggen, geen sluipschuttersoorlog gevoerd heeft;
3. Dat de Belgische regering in dit opzicht loyaal en gewetensvol al haar plichten is nagekomen.

Na een jaar (KVdW).

Balans: de verliezen.

Brussel, 25 augustus.

Het is niet zonder een zekere weerzin, dat wij, na dit gehele jaar Duitse bezetting, uit gaan maken wat het ons heeft gekost en na willen gaan wat wij er, eventueel, bij hebben gewonnen. Weerzin, die

menselijke, al te menselijke lafheid is: wij denken nu eenmaal niet gaarne terug aan wat wij hebben geleden, althans niet na zo korte tijd. Later, als wij zullen inzien wat wij aan morele loutering, aan wilssterkte, aan eendrachtig pogen naar evenwichtige ontwikkeling tot in de hoogste potentie bij hebben gewonnen (of ben ik al te optimistisch, als ik dat alles voor na de oorlog niet alleen mogelijk, maar heel natuurlijk vind?), - later zullen wij misschien met een zekere trots, en zelfs met dankbaarheid, aan het leed van gisteren en heden terugdenken. Onze ellende is echter thans nog te groot, dan dat wij er geheel onbevangen bovenuit zouden rijzen. Trachten wij ze te peilen, dan kan het alleen met tegenzin zijn.

Nochtans, zoals voor een koopman, vooral na een slecht jaar, de balans zijner zaken van belang is, al ware het maar omdat hij er misschien fouten in ontdekt die, als ze vermeden worden, in de toekomst betere uitslagen zullen verzekeren, zo kan België er profijt bij hebben, van nu af aan, bij het plaatsnemen van deze mijlpaal, na te gaan wat dit jaar bezetting der hoofdstad voor het land heeft te betekenen. Ik wil het dan ook proberen, zeer bewust overigens dat ik het, in deze dagbladcorrespondentie, niet dan zeer oppervlakkig en zeer onvolledig doen kan. Want niet alleen ontbreken de gegevens, beschik ik niet over al het materiaal dat in deze onontbeerlijk is, zijn de bestanddelen van ons tegenwoordig maatschappelijk bestaan te verscheiden en, zou men zeggen, te tegenstrijdig dan dat men ze in logisch verband tot een geheel zou kunnen bundelen: wij staan nog te zeer middenin toestanden, die trouwens nog al te troebel, nog al te ongelouterd en onvoldragen zijn om ze geheel naar het juiste inzicht te waarderen; het onmiddellijk verleden heeft te veel van ons geëist, dan dat wij zo ineens boven het heden uit zouden rijzen; alle perspectief, voor zover wij ze ons kunnen indenken en in een ideëel gezichtvlak bouwen, breekt noodlottig in zo goed als tegenstrijdige lijnen. En het is een tweede

reden tot schroom, aarzeling, en afkeer zelfs, bij het voornemen, verlies en winst te gaan schatten.

Een derde reden, en de ergste, is natuurlijk het in het oog springende, het enorme overwicht van passief op actief. - Zie, wij zijn een volk - ik spreek van het Belgische - met onverdelgbare levenszin, met een onbewuste bestaanswil, die onmiddellijk alle nadelige elementen als vanzelf verduwt en verwijdert, om alleen de weldadige te behouden en te verwerken. De koppige Vlaamse taaiheid, de luchthartige Waalse veerkracht: zij zijn, bij al de verscheidenheden die de twee rassen van elkaar zouden verwijderen, deugden die, bij opbouw en verweer, evenwaardig zijn, en de Belgische eenheid kunnen verzekeren. Ik zal natuurlijk niet zeggen, dat wij het lijden van heel het verlopen jaar met lichtheid of zelfs maar met kranigheid, gedragen hebben; wij hebben er echter het hoofd aan gebogen, zeker als wij waren dat wij het te langen leste toch te boven zouden komen. - Het blijft echter niet minder waar, dat de geslagen wonden diep zijn, en nog steeds bloeden. Ik spreek niet eens van ons verlies aan wat men, met een afschuwelijk en goed bij de log onverschillige oorlog passend woord, mensenmateriaal noemt: materiaal dat uit onze vaders, onze broeders, onze kinderen bestaat. Men bedenke wat het, vooral voor een klein land, betekent, ineens de sterksten, de in elk opzicht volmaaktst aangelegden van een paar zijner beste generaties teloor te zien gaan. Men heeft er, naar ik meen, nog niet op gewezen, dat van de eerste oorlogsdagen af, bij de verdediging van Luik, het puik van onze universitaire jeugd, voor zover dienstplichtig, werd weggemaaid; zij behoorde immers tot de daarheen gestuurde regimenten, en de "compagnies universitaires" werden niet meer dan de andere gespaard. En als men daar aan denkt, dan denkt men tevens met huivering aan de plicht die op de ouders weegt tegenover hun zonen, die de mannen van morgen zullen zijn, - huivering die trouwens op het actief komt te staan ...

Niet alleen onze krachtigste jeugd, het bloed en de zenuwen van het land, betreuren wij: hoeveel steden liggen daar niet geteisterd, hun gebouwen vernield of verwoest! ... Ik ga hier niet verder op in: ik heb het te gepaster ure gedaan, toen ik in vier brieven schreef over wederopbouw. - Een wederopbouw waar ik voorlopig, en hoe anderen ook menen, nog geen post op het actief van maken zal, en die ik liever, tot bij gebleven uitslag, onder "profits et pertes" opschrijf.

Een verlies, dat misschien nog dieper ingrijpt dan de vernieling van sommige stadswijken, omdat het onmiddellijke, zij het dan ook niet onherstelbare gevolgen heeft, is de vernietiging van ons economisch leven. Mijn medecorrespondent te Brussel heeft er u in een lange reeks brieven en meer in het algemeen over onderhouden. Ik zelf toonde u aan welke gevolgen levensduurte, gebrek aan werk, vermindering in het gewin, na zich hebben gesleept in Brussel zelf, en met beperking tot het dagelijkse en alledaagse leven. Ge hebt de belemmeringen vernomen die normaal hernemen van handel en nijverheid zo niet onherroepelijk, dan toch voor een hele tijd onmogelijk maken, en ze intussen ondermijnen, waar stilstand achteruitgang betekent. Wij moesten helaas ook wijzen op vernietigende factoren van meer morele aard. De tegemoetkomingen aan de minderbedeelden in het algemeen, aan gedwongen stakers in het bijzonder waren voor de werklust niet bevorderlijk. De omstandigheden hebben voor het proletariaat een nieuwe levensorde teweeggebracht, waarbij aanvankelijk niet kon worden gedacht aan te presteren diensten voor verzekerde voordelen: het heeft een ledigheid ten gevolge gehad, die ongeschiktheid dreigt te worden. Ik verhaast mij te herhalen, dat de werklui er maar weinig schuld aan hebben. En ook niet de werkgevers, vooral niet in de zes eerste maanden van dit bezettingsjaar... Heel de schuld, of bijna de gehele, lag aan de

geschokte, aan de uiteen geschudde tijden. Het lag ook, - en dit is geen paradox - aan de ontwaakte vaderlandsliefde en aan haar gevolgen. De ineens uitgebarsten, plots losgeknalde oorlog, die ons de latente kracht van het patriottisme had geopenbaard (wie kent zijn weerstandsvermogen, als hij het nooit heeft moeten gebruiken?), deed ons alle particulier belang voor het algemene vergeten; wij dachten niet meer aan ons zelf: wij leefden nog alleen als volk, als een geheel waarin het individuele in wordt opgeslorpt en opgaat. Heel veel beseften wij daar niet van; het gretige leven had ons geheel opgezogen, eiste te veel van ons aan gewaarwordingen en gevolgtrekkingen, dan dat wij met de vroegere zorg onze persoonlijke zaken zouden hebben beredderd. Hadden wij dit wel gekund, dan had men misschien - dit is trouwens louter een gissing - hier en daar een dam opgeworpen tegen de vloed die het economisch leven kwam verwoesten. Maar men deed het niet, - omdat het algemene belang ons te machtig was: weer een gevoel, dat als aanwinst is te boeken; echter niet zonder dat er tegenover heel wat miserie komt te staan.

Dat is nu alles wel anders geworden, althans gedeeltelijk: de nood, immers, heeft ertoe gedwongen, evengoed trouwens als het afslijten van het gevoelsvlak. Men heeft stilaan, zo goed het ging, het werk hernomen. Nog ligt meer dan één nijverheidstak geheel of ten dele stil bij gebrek of vermindering van grondstoffen. Maar ook daar wordt, zo goed weer als het gaat, in voorzien, in deze zin dat een fabrikant van chemicaliën zich bijvoorbeeld op een aanverwant vak van meer dagelijks gebruik toelegt. En aldus doet men in de meeste andere nijverheidstakken. De werkloosheid is er, zo niet op verdwenen, dan toch op verminderd. Gisteren overigens liet baron von Bissing nog maatregelen tegen moedwillige leegloperij en het bevorderen ervan afkondigen: zij kunnen hun nut hebben. Een der redenen echter van lusteloosheid, die van geregeld werk afhoudt,

doen zij geenszins te niet; het is het afwachten der oplossing van de heersende toestanden, het bij sommigen wel sceptisch geworden, maar bij het volk nog steeds verbijsterend lichtgelovige volgen der gebeurtenissen, die ons naar het einde van de oorlog moeten leiden. Ik sprak daareven van "afslipen van het gevoelsvlak": onze zenuwen zijn inderdaad ten dode toe van een al te lange en al te strakke gespannenheid; anderdeels heeft de eindeloze, de egale, de ongevoelig verdrietige herhaling van aldoor maar dezelfde gruwelen een zeer bijzondere verveling gekweekt die ons in onze edelste gevoelens en vermogens aanknaagt. Maar dit heeft nog geenszins onverschilligheid ten gevolge: onze nieuwsgierigheid wordt er integendeel bij vermenigvuldigd door onze onmacht. Wie met blinden heeft omgegaan kent hun gretige vragen naar gezichtsindrukken: zij weten nochtans dat zij nimmer zullen zien. En aldus vergaat het ook ons: onze zenuwen zijn als uitgerafeld touw, en wij reageren nog nauwelijks op de schommeling der gebeurtenissen (nooit zijn er in Brussel evenveel zenuwzieken geweest, verzekerde mij gisteren een dokter); maar wij blijven er naar hunkeren, en het is één der pijnlijkste gevolgen van de oorlog, dat hij ons bracht tot deze passiviteit vol smartelijke verlangens ...

Uit België.

Van onze correspondent uit Brussel:

De gouverneur-generaal heeft twee zeer gewichtige besluiten uitgevaardigd, van ingrijpend belang voor het vraagstuk der werkloosheid.

Het eerste bepaalt: Al wie zonder voldoende reden weigert te ondernemen of voort te zetten een werk van algemeen belang, overeenkomend met zijn ambacht en bevolen door de Duitse overheid, is strafbaar met een jaar gevangenisstraf. Alle redenen tot

arbeidsweigering zijn geldig, wanneer zij steunen op het volkenrecht, wordt er aan toegevoegd, zodat werken ten dienste van het Duitse leger als uitgesloten zullen moeten beschouwd worden.

Gevangenisstraf van vijf jaar treft hen, die beproeven personen als bovenbedoeld van het werk af te houden. Straffen bedreigen ook hen, die arbeidsonwilligen ondersteunen, hetzij dit personen of verenigingen zijn; geldsommen, die tot ondersteuning dienen worden ten bate van het Belgische Rode Kruis in beslag genomen. De Duitse krijgsrechtbanken berechten deze zaken.

De tweede verordening bepaalt: Wie een werk, dat hem aangeboden wordt en dat niet boven zijn krachten gaat, zonder wettige redenen weigert aan te nemen of voort te zetten, ofschoon hij uit openbare of particuliere middelen onderstand geniet of door zijn weigering behoeftig wordt, wordt met veertien dagen tot zes maanden gevangenis bestraft. Ook hier bedreigen straffen, als bovenvermeld, personen die werkwilligen beproeven van de arbeid af te houden. Inzake deze verordening zijn echter de Belgische rechtbanken van eerste aanleg bevoegd.

Men ziet, dat men dus in België, tenzij men zichzelf kan bedruipen, het recht van leeglopen verloren heeft: arbeidsdwang is ingevoerd en daarmee het recht op werkstakingen illusoir gemaakt. Inderdaad een maatregel van verstrekkende aard.

Een verordening van 11 december 1914 had bevolen, dat alle voorraden benzine, petroleum, spiritus, glycerine, oliën, vetten, gummi en automobielbanden, onder aangifte van hoeveelheid en plaats van bewaring, moeten opgegeven worden. Een nieuw besluit van 10 augustus 1915 komt dit nu, wat de laatste twee artikelen betreft, aanvullen. Verplichte aangifte wordt nu nader ingevoerd voor alle automobielbanden zonder onderscheid en voor alle oude

caoutchouc, voorwerpen daaruit vervaardigd, afval en ruwe caoutchouc. Voor zover het geen autobanden betreft, bestaat de verplichte aangifte slechts, wanneer de hoeveelheid 50 kilo te boven gaat.

Uitgezonderd zijn de banden behorend aan gezantschappen of consuls-generaal. Alle voorraden werden reeds voor de aangifte aangeslagen en de eigenaar mag in aard of hoeveelheid hoegenaamd geen verandering aanbrengen. Uit het buitenland ingevoerde artikelen kunnen op verzoek vrij van aanslag blijven.

Op overtredingen staan, zoals gewoonlijk, zeer hoge straffen, welke door de militaire rechtbanken worden uitgesproken.

Uit Westelijk Zeeuws-Vlaanderen meldt men ons heden:

Gedurende de laatste 14 dagen is het opmerkelijk stil geweest met schieten, sommige dagen werd er zelfs geen enkel schot gehoord. Thans schijnt er weer een actie te zijn begonnen, daar er gisteren, vrijdag, veel kanongebulder werd gehoord. Ook in de afgelopen nacht is er zelfs zeer hevig en onophoudelijk kanonvuur gehoord, dat ook deze morgen in al zijn hevigheid wordt voortgezet.